
Anbudet

Eskilstuna - Strängnäs

Släktforskarförening

Informationsblad för Eskilstuna-Strängnäs Släktforskarförening

Nr 3 – 2016

Pappa Richard, farfar Alfred, farbror Calle, farmor Fina och farbror Oskar (1920-talet). Läs vidare på ss 4-7

Innehåll

Ordförandespalten	2
Bakelit och fingerskiva	3
Rallarkockan Fina	4
Allt har en historia – ett sommarminne av annat slag	7
Kanonvägen	8
Nya Disgen	12
Släktforskarlokalen i Eskilstuna	14
Kultur -16 i Strängnäs	15
Föreningen ordnar följande kurser	15
Vad kan Näshulta hembygdsförening erbjuda släktforskarna	16
Vägledning i skrivandet	17
Kalendarium	18
Boktips	19
Ny medlem	19
Kallelse till höstmötet	20

Ordförandespalten

Så var även denna sommaren över, minst sagt blandat väder. Jag skall dock inte klaga då jag tillhör de som inte älskar sol. Några längre utflykter har inte blivit av, utan den tid jag kunnat ägna åt släktforskning har använts till att "städa upp" i mitt släkträd. Det är en del lösa trådar som letats rätt på.

Släktforskarförbundets årsstämma och den årliga släktforsarmässan i Umeå har klarats av. Föreningen deltog även på Mälardagen i Strängnäs. Tyvärr var det samma helg. En inbjudan till en Gustaf-vandring i slutet av juli kom till föreningen och vad jag vet så deltog ett antal nöjda medlemmar i denna.

Nu till något helt annat och mindre roligt. Det vi nu har att jobba med under hösten är framförallt hur föreningen ekonomiskt skall kunna fungera. Styrelsen har undersökt hur andra föreningar fungerar, medlemsantal, årsavgift, tillgång till lokaler samt diverse aktiviteter och därvid blivit övertygad om att föreningens medlemsavgifter måste täcka de driftskostnader som vi har. I dagsläget täcker medlemsavgiften c:a 2/3 av den årliga driftskostnaden. Under ett antal år har vi, vid sidan av medlemsavgifterna, gynnats av möjligheten att ha s.k. Fas3 hos oss, men nu är det slut med detta. Studieverksamheten har kraftigt minskat och då Studieförbunden fått mindre i statligt stöd så börjar dessa se över sina organisationer och kostnader. Tyvärr kommer detta också att påverka oss. Studieförbundet Vuxenskolan har sagt upp hyresavtalet med oss i Strängnäs, vilket innebär att vi från årsskiftet får bära hela hyreskostnaden. Som ni kanske kan förstå så sammantaget blir det mycket tufft.

I föreningens stadgar lyder 2:a paragrafen "Föreningens ändamål skall vara att främja släktforskningens intresse. I sin verksamhet söker föreningen samarbete med bl.a. arkiv, bibliotek, studieförbund, hembygdsföreningar och andra släktforskarföreningar. Föreningens verksamhetsområde skall vara Eskilstuna och Strängnäs kommuner." Det är detta som vi i första hand skulle vilja jobba med.....

En förhoppning är att fler av våra knappt 700 medlemmar vill ställa upp och hjälpa till i olika sammanhang. Det behöver inte vara långa engagemang utan kan vara insatser vid enstaka tillfällen..

Christer

Eskilstuna – Strängnäs Släktforskarförening

Föreningslokal Eskilstuna

Dambergsgatan 1, 633 41 Eskilstuna
016-12 21 47, essf@telia.com

Föreningslokal i Strängnäs

Sörgårdsgatan 20,
645 33 Strängnäs

Hemsida: www.essf.se

Medlemskap

Medlemsavgift	200.-/år
Familjemedlem	100.-/år
Ungdom upp till 23 år	25.-/år

Plusgiro 73 81 41 – 1

Styrelse

Ordförande	Christer Ståhl	0159-315 64
Vice ordf.	Kerstin Mathisen	070-292 41 44
Sekreterare	Iris Rehnholm	016-51 24 97
Kassör	Bertil Hedspång	076-222 98 60

Ledamöter

Ingela Fängström	0152-75 25 76
Rolf Lagell	016-14 24 47
Jan Netzel	016-12 26 06

Kommittéansvariga

Se hemsidan www.essf.se

Revisorer

Britt-Marie Andersson	016 – 940 03
Marie Cypriansen	016-14 59 18

Valberedning

Sammanställande	
Göran Olofsson	016-916 48

Anbudet

Ansvarig utgivare Christer Ståhl

Redaktör Sven Kullman 016-12 62 87
sven.kullman@telia.com

Teknisk redaktör HåkanOlle Larsson
reproconsult@telia.com

Eftertryck eller citat

Får gärna göras ur Anbudet under förutsättning att källan och författaren anges

Webbmaster

vakant

Se mer information på www.essf.se

Bakelit och fingerskiva

Fristadstorget med Post/Telegrafhuset till höger. Foto: Bosse Andersson.

Bildkälla: Eskilstuna stadsmuseum.

Ett gammalt minne som biter sig fast i mitt huvud är när jag fick följa med far till Post/Telegrafverket. Vanligtvis tog han cykeln ner till denna inrättning för att komma i förbindelse med sina släktingar.

Det var i början av 50-talet och jag var 6-7 år gammal när vi bodde i Fröslunda, Eskilstuna. En kväll tog vi bussen ner till Fristadstorget för att far skulle ringa till sin syster i Lessebo. Då fanns ingen telefon i vårt hem så det var det gängse sättet för far att komma i kontakt med sina släktingar i det lilla samhället i Småland.

Vid framkomsten till Post/Telegrafhuset, den stora storslagna ingången på bilden ovan, gick vi upp någon trappa och kom in i ett stort väntrum där en köbricka inhämtades. När det var fars tur gick han fram till en liten lucka, bakom satt växeltelefonisten, och far beställde samtal till Lessebo och angav numret till sin syster. Sedan var det bara att gå tillbaka till bänken för att invänta samtalet. Efter en stund hördes, en kvinnlig röst från en högtalare säga att nu var det klart med samtalet till Lessebo och att det kunde tas emot i hytt nummer 3 (exempelvis), varsågod.

Efter väggen i väntrummet fanns ett antal små hytter innehållande telefoner där väggarna var perforerade med små hål för att vara bra ljudisolerande. Jag fick följa med in och lyssna på fars samtal i den trånga hytten. Efter samtalet slut var det dags att betala samtalet och far gick fram till den lilla luckan där avgiften debiterades efter hur långt samtalet var och om det var rikssamtal eller lokalsamtal. Rikssamtalen var dyrare.

Någon gång hände det att far inte fick något svar och då fanns det två alternativ. Det ena var att återvända hem utan att ha uträttat sitt ärende men det fanns också en annan möjlighet och det var att skicka ett telegram. På ett papper nedtecknade man ett meddelande innehållande det ärende som man ville framföra till sin mottagare. Antal tecken låg till grund för debiteringen av telegrammet. Efter utfört ärende var det bara att återvända hem. Att genomföra ett samtal kunde ta mer än en timme och med en hel del besvär. Jag kommer också ihåg att far någon gång underrättade dag och tid för att återkomma med ett nytt samtal.

Någon gång i mitten av 1950-talet installerades för första gången en telefon i mitt föräldrahem. Det var telefon modell 1947 tillverkad av LM Ericsson. Den

Bildkälla:
Wikipedia

var tung och gjord i svart bakelit med fingerskiva. Rubriken syftar självfallet på den nya telefonen nedan som gjorde att det blev betydligt lättare att ringa. Den hade telefonnummer 016-4 77 88.

Sedan denna facillitet installerades har utvecklingen rusat iväg. En telefon (mobil) av idag är mycket mer än en telefon, ett redskap som bjuder på många andra möjligheter. Själv använder jag ett dussin funktioner och jag kan till och med släktaforska i min lilla ”dosa” på ett utsökt sätt. Rätt använd är denna apparat ett utmärkt hjälpmedel.

Göran Olofsson

Rallarkockan Fina

Zenobia Josefina, min kära farmor, föddes 1886 i Njutångers socken i Gävleborgs län. Hon kallades för det mesta bara Fina. Hon fick många törnar under sitt liv men blev ändå 86 år gammal. Jag har många härliga minnen av henne och jag saknar henne fortfarande.

Hennes föräldrar var dalmasen Carl Erik Hedman född 1844 i Rättvik och Karin Andersdotter född 1860 i Järvsö. Carl Erik flyttade från Dalarna till Järvsö 1877 där han arbetade som dräng. Han träffade Karin som hade "oäkta" dottern Kerstin, född 1877. Carl Erik och Karin fick sonen Per Erik 1880 och de gifte sig 1881. Men en sorg drabbade familjen 1884, när lille Per Erik dog i scharlakansfeber endast tre år gammal. Efter ett par år föddes dottern Josefina.

Fina hade en jobbig uppväxt med en mor som brydde sig mest om Kerstin. Men Fina hade en far som avgudade henne. Farmor berättade mycket om sin barndom och resten av sitt liv för mig när jag var barn, men tyvärr minns jag inte bråkdelens av det. Men just det att hon inte hade något till övers för sin mor och syster minns jag mycket tydligt. Förklaringen till det fick jag för några år sedan genom brev som farmor fick från sin far 1900-1902. När jag släktforskat ett par år, tänkte jag att jag skulle försöka läsa breven. Av det dryga tjugotalet brev fick jag verkligen mycket vetskap om hur de levde under farmors barn- och ungdomstid.

Fina 10 år

dotter Fina. Hjärtligt tack för ditt kärkomna brev som jag med hälsan har bekommit vari jag ser att du har hälsan och det gläder mig av hjärtat att både se och höra."

I början av 1900-talet gick Fina på handelsskola i Norge och bland de gamla breven fanns också betyget från skolan. Det är daterat i Kristiania den 31/3 1901. Det var ett år efter det senaste brevet från fadern när han var i Ofoten. Hon var bara 14½ år vid den här tiden och betyget är mycket gott. Ett

år efter det att Fina gått ut handelsskolan finns det åter brev från fadern till henne. Då är han i Grorud och arbetar.

Det sista brevet som jag har i min ägo från Carl Erik är skrivet i Grorud den 23/11 1902 till Fina i Brandbu. Där tar min forskning vid med att försöka hitta när och var Carl Erik dog. Efter mycket sökande hittade jag hans namn i Järvsö församlingsbok 1907. Där står det att han dog 1903 i Ö. Aker, Norge genom olycksfall i arbete. Han blev 58 år och Fina var då inte fyllda 17 år. För att försörja sig började Fina som kocka åt rallarna. Snart nog träffade Fina den 14 år äldre Anders Oskar Karlsson Roos som också var rallare. De gifte sig i Ödsmål 1905, när den förstfödde Karl Erik var tre månader.

En rallarfamilj i Lillhamra vid linjen Orsa—Sveg, finklädde inför fotografen. Foto 1905.

Det finns en bild på familjen i boken "Rallarminnen" (1949), under bilden står det: "En rallarfamilj vid linjen Orsa – Sveg, finklädde inför fotografen. Foto 1905." Samma bild finns i en annan bok som heter "Banbrytare" (1959) och under bilden står det: "Familjen Roos i Lillhamra 1906. Telningen i mammas knä är nu ingenjör och spårtekniker vid SJ." 1906 föddes deras andre son, Oskar i Amnehärad.

År 1907 dog Anders i en arbetsplatsolycka, endast 34 år gammal. Fina blev alltså änka vid 20 års ålder med två små söner, Karl Erik två år och Oskar två månader. Fina flyt-

tade med sina pojkar från Ödsmål, där Anders hade dött, till Amnehärad. Farmor gifte sedan aldrig om sig och behöll namnet Roos resten av livet.

Det blev en mycket arbetsam tid för Fina att både vara kocka åt rallarna och samtidigt ta hand om sina två små barn. 1908 blev det så svårt för farmor att försörja pojkarna att hon blev tvungen att fråga en rallare vid namn Alfred, om hon kunde få låna pengar till mat. Det viktigaste för henne var att inte behöva se sina pojkar svälta. Farmor och Alfred blev tillsammans och vad blev följden av det? Jo, en oäkta son som föddes i Herrljunga den 6/3 1909 och fick namnet Richard Alfred. Han skulle så småningom bli min pappa! Alfred och Fina blev den tidens sambor. Alfred blev också en bra styvfar för Karl och Oskar som blivit faderlösa så tidigt. Farmor berättade för mig, att hon aldrig kunde känna någon riktig kärlek för Alfred och hon tyckte att det var otrevligt att han hade ett träben.

Någon gång på 1920-talet sa Alfred: "Ja du Fina, vi blev aldrig gifta, men jag vill ge dig den här klockan istället." (Jag kommer att berätta mera om den klockan senare i farmors liv.) Enligt församlingsboken har de flyttat från Amnehärad till Trollhättan 1909. Vidare uppgifter visar att familjen flyttade därifrån till Vilhelmina 1919, så det tyder på att järnvägsbygget med Inlandsbanan kommit dit då.

Min farfar, Karl Alfred, föddes 1877 i Landvetter som det näst yngsta barnet av åtta i ett utfattigt hem. Han var född med namnet Olausson efter sin far Olaus Peterson. Alfreds mor var Catharina Börjesdotter född i Härryda. I "Sveriges befolkning 1890" heter Alfred endast Olausson, men i "Sveriges befolkning 1900" har han lagt till namnet Gardell. År 1900 var Alfred skriven i Nora och arbetade som järnvägsarbetare. Jag visste inte att farfar fortfarande hette Olausson, förrän jag sökte efter honom i kyrkboken i Sorsele på

1990-talet. Att han hade dött där i slutet av 1920-talet visste jag men ville ha reda på exakta data om det. Så jag frågade efter Alfred Gardell, men kanslisten som letade efter hans namn i kyrkboken höll på att ge upp när hon plötsligt fick se namnet Olausson Gardell. I samband med att jag frågade om min farfars död, fick jag också veta att farmor hade flyttat till Sorsele från Stensele 1928, då arbetet med Inlandsbanan kommit dit. Samma år blev farfar sjuk och dog den 9/1 1929. I kyrkoboken står det som dödsorsak: "Urinförgiftning och njurlidande, D:r Kjellstrand". Så hade då farmor blivit "änka" igen vid 42 års ålder, även om farfar och hon aldrig blev gifta.

Fina (*bild 3*) som var kocka jobbade från tidiga morgonen till sena kvällen varje dag. Det fanns ingen ledig dag, rallarna skulle ha mat tre gånger om dagen och kaffe där emellan och så allt annat jobb som skulle göras.

Vid den här tiden hade farmors söner kommit upp i giftasåldern. Trots att min pappa var yngst av bröderna, var det han som gifte sig först. Richards fru var 19 och han 21 när de blev föräldrar till en son 1930 i Sorsele. Finas äldste son Karl Erik gifte sig med en syster till Richards fru. Deras första dotter föddes 1932 i Sorsele. Järnvägen byggdes vidare och 1935 föddes Calles (Karl Erik kallades Calle) och hans frus andra dotter i Jokkmokk. Månaden efter var det dags för Richards familj att få tillökning. En son föddes 1935 i Arvidsjaur och ett år och en dag efter kom deras tredje son 1936 också han född där. Så på sex år hade nu Fina blivit farmor till fem barn innan hon fyllt 50 år, vilket hon gjorde den 30/9 1936.

År 1932 blev farmor filmstjärna! Hon medverkade i en film som heter "Kronans rallare". (Tänk att jag hittade den på "nätet" för några år sedan och skickade efter den som nu finns inspelad på en cd-skiva.) Filmen handlar som namnet anger om rallarna som byggde järnvägar i Sverige. Tyvärr är det en stumfilm, men det är i alla fall roligt att kunna få se farmor i rörliga bilder, när hon var i 45-årsåldern.

Finas tredje man tillika rallare var Axel Edvin Gustafsson som kallades Jösse. Han kom från Källby i Västergötland. Det var mycket vanligt att rallarna fick smeknamn efter namnet på den ort de kom ifrån och Knall-Jösse kom från Knalle-bygden. Fina flyttade från Arvidsjaur till Sködinge, där hon var skriven 1938-39. Även hennes rallarsöner med familjer bodde de åren i Sködinge. Det var dubbelpåret Katrineholm-Järna som byggdes och det kom att bli Finas sista plats som rallarkocka. Sedan flyttade de till Flen som var en järnvägsknut där många rallare bosatte sig och blev kvar livet ut. Där fick hon arbete på

Bild 3

Konsum-Baren, hon kunde naturligtvis laga mat efter alla år som kocka åt rallarna.

Fina hade stora problem med att försöka hålla sina barnbarn lugna när de kom på besök. Jösse tyckte nämligen inte om barn och de små pojkarna var riktiga busungar. En gång när jag var bara några månader var mamma hos farmor och de två gick ned till tvättstugan för att hjälpas åt med tvätten. Under tiden lämnades jag sovande tillsammans med Jösse. Efter en stund vaknade jag och började skrika och Jösse visste inte vad han skulle ta sig till. Men så tog han upp mig och då blev jag tyst! Med den händelsen hade jag vunnit hans hjärta för resten av hans liv. Han berättade stolt för mamma och farmor när de kom upp från tvättstugan, vad som hade hänt.

År 1945 tog min pappa sitt liv. Det måste ha varit den allra värsta dagen i Finas liv, att hennes son Richard dog. Stackars farmor! Han var min far som jag inte minns, jag var bara tre år när han lämnade mig och sina tre söner. Jag förstår att Fina måste ha haft mycket bekymmer för sina söner och barnbarn under dessa år med död och skilsmässor.

Efter pappas död flyttade mamma och jag till Sorsele. Sommaren 1946 kom farmor Fina dit. Jag minns att jag var med henne på hotellet, där hon bodde medan hon var där. Varför jag minns det var, att vi satt på hennes rum och åt något, när jag råkade välla omkull ett stort mjölkglas på bordet och det rann ned i farmors knä. Hur förtvivlad hon blev av att få klänningen översköld med mjölk. Jag minns också hur jag led med henne, men sedan kommer jag inte ihåg hur det löste sig för farmor.

Fina ca 60 år

Ibland fick jag vara hos farmor och Jösse i Flen. De bodde i ett äldre hus som kallades Sättra med adress Kungsbrogatan 5, med tre rum och kök. Nu återkommer jag till klockan som farmor hade fått av farfar förmodligen någon gång på 1920-talet. Han gav henne den i stället för att de aldrig hade gift sig. Det är en klocka med kedja för att kunna hängas runt halsen.

Men farmor hade hängt upp klockan på väggen ovanför sin säng. När jag sov kvar hos farmor, fick jag ligga i samma säng som hon och på morgnarna låg vi kvar i sängen och farmor berättade om mycket från sitt liv för mig. Så sa hon: "När jag dör en gång ska du få den här klockan". Jag funderade på vad jag skulle svara på detta och tyckte, att det lät som en evighet, så jag svarade: "Ja, men du dör ju aldrig!" Det tyckte farmor

lät mycket roligt, så det där kom hon att berätta då och då sedan. (Farmor levde tills jag var 31 år och jag fick klockan!)

Ibland hade farmor och Jösse besök av gamla "rallar-bekanta". Jag minns en man som kallades "Trollhätte-Johan", det är sådana namn som kan etsa sig in i en barnhjärna tydligen, det lät ju litet lustigt. Sedan fanns de ju många av rallar-familjerna som bosatt sig i Flen och med dem umgicks farmor och Jösse. Det var "Pip-Johan", "Pip-Sara", "Kaffe-Lasse", hans fru Augusta var en av farmors nära vänner. Farmor pratade också om "Stor-Erik", ja, det fanns hur många som helst bland rallarna att berätta om.

Farmor arbetade sina sista år före pensioneringen på Nyma i Flen, där de sydde badkläder. Sedan hade hon hemarbete därifrån tills hon var över 70 år. Dessutom klippte hon matt-trasor, så hon var aldrig sysslolös. 1955 dog Jösse, så farmor blev då "änka" för tredje gången. Jag minns hur ledsen hon var och jag saknade naturligtvis också honom.

1959 flyttade farmor till sonen Calle i ett nybyggt hus i Jakobsberg. Det var något som hon ångrade för där hade hon inga bekanta som hon haft i Flen. Dessutom kallade hon Flen för en idyll, vilket Jakobsberg med alla sina nybyggda stora hus inte kunde kallas. Hon var med i PRO, där hon tyckte att det hände alldeles för lite, så hon startade upp cirklar och anordnade bussresor. Hon fick också igång gymna och dans på PRO.

I en intervju i DN 1967 berättar Fina att "hon bar på litterära ambitioner och tyckte att hon hade så mycket att berätta om ett långt och hårt liv längs Sveriges järnvägsbyggen. Efter genomgång av handelsskolan i Kristiania 1901 hade hon en

Ordföranden i Jakobsbergs pensionärsförening, Martin Nilsson, fru Fina Roos och Per Anders Fogelström med Stockholm som bakgrund

kort volontärtjänstgöring, men när hennes far omkom måste hon skaffa ett arbete med det snaraste. Det som fanns tillhands då var att bli kocka åt järnvägsbyggarna och så förblev hon det i 40 år. Det var ett slavarbete som omfattade betydligt mer än att laga ett oräkneligt antal mål mat åt hungriga rallare. Hon fick knäskura golv, brygga dricka åt törstiga strupar och mycket annat. Den långa resan slutade i Flen där hon bodde till 1959”.

Till läsecirkeln kontaktade hon Per Anders Fogelström som kom till ett möte i Stockholm den 24 maj 1968.

I dagspressen kunde man läsa:

”Ta’t direkt, sa Fogelström när han mötte Fina Roos

Per Anders Fogelström och 45 av hans fans från Järfälla möt-

tes vid en lunch på Gondolen häromdagen. Det var Jakobsbergs pensionärsförening som hade utflykt och författaren var självskrivnen hedersgäst, eftersom hans Stockholmsböcker ivrigt studerats i litteraturcirklar i Järfälla.

Bordsdam var fru Fina Roos, 82 i höst, som hade en särskild fråga till sin idol: Hur ska man börja berätta – hon skulle själv vilja göra det. - Du ska ta det direkt som du känner det, sa PAF.”

Farmor dog den 15 juli 1973 i en ålder av 86 år. En härlig farmor som jag fortfarande saknar.

Mona Gardell

Allt har en historia - ett sommarminne av annat slag

Jag hade nyss fyllt ett år, dvs. i juni 1945, som jag för första gången fick resa till Finland. Det var Mamma, min syster och jag som for. Pappa var i tjänst på en av marinens jagare och det var oklart om och när han eventuellt skulle kunna ansluta sig till oss övriga i familjen. Målet för vår resa var Sommaröarna utanför Helsingfors och moster Maj. På ”Öarna” skulle vi stanna i stort sett hela sommaren. Självklart har jag inga egna minnen av denna resa utan det jag vet har jag fått kunskap om via buntar av gamla brev – korrespondens mellan mina föräldrar och mellan Mamma och hennes syster Maj, som av alla i släkten kallades Maren.

Moster Maren var dessutom min gudmor, men hon hade inte kunnat närvara vid mitt dop då hon inte fått utresetillstånd från Finland. Så denna sommar möttes vi för första gången och att döma av hennes älskvärda omdömen om mig i sina brev genom åren så tycks jag ha gjort ett positivt intryck på henne.

När det var dags för oss att påbörja hemresan som gick från Helsingfors till Åbo, där min mormor bodde, och vidare med båt till Stockholm, fick Mamma av Maren ett avskedspaket med bifogat brev som daterats 20/8 -45. I slutet av brevet står det: ”Jag har en liten silversked hemma, som jag fått av Faster, en tesked. Den skall Du be Mamma taga fram åt Lill-Sven fr. mig. Han får arva den och den riskerar Du säkert föra med Dig. Det är åtminstone något minne fr. hans första besök i Finland, och så flaggan”

Denna sked har jag för första gången lagt märke till i dag. Jag tror den hamnade hos oss i samband med bodelningen

efter Mamma. Den ligger i en typisk ask med plats för en sked och har inskriptionen Maj, men inget årtal. Den har tillverkats 1860 och är ordentligt sliten.

Så idag, drygt 70 år efter att jag fick denna sked till minne av min första finlandsresa, har minnesskeden blivit en realitet för mig. Det känns märkligt och mina tankar går till Moster som blev i det närmaste 102 år gammal och som gav mig förtroendet att ombesörja att hon fick sitt sista vilorum på Sunds kyrkogård på Åland, i samma grav som sin faster och i graven bredvid sin farmor och farfar. Skeden minner om Sommaröarna – moster Maren – Faster Ester – Åland och därmed också om våra rötter på Åland som sträcker sig till Tord Månsson i Vargata, omnämnd 1537 som räkningsman i Vargata marklag.

I asken med skeden ligger nu en liten lapp med en kort notering om skedens bakgrund!

Sven Kullman
2016-02-10

Kanonvägen

Inledning

Under 1650-talet hittade Abine Noij de tillgångar som var nödvändiga för att starta en bruksverksamhet, det som idag är det nedlagda bruket i Hälleforsnäs.

De viktiga förutsättningarna var skogen, vattnet och malmen. I och med detta sökte han och fick 1659 koncession till att starta ett styckebruk "Hellefors bruk kallat".

Det visade sig snart att malmfyndigheten inte var av sådan kvalitet att den var brytvärd och man fick därför söka malm på andra håll. Under den första tiden lär malm ha hämtats från Utö innan man 1668 fick möjlighet att bryta malm vid hemmanet Stav i Floda socken. Av uppgörelsen med bönderna Jon Larsson och Lars Olofsson framgår att Hellefors bruk fick rätt att under tio års tid få bryta malm på deras hemmans ägor. Den årliga betalningen för detta var 50 daler kopparmynt, 1 tunna strömning, ½ tunna salt samt 1 lis pund tobak.

Hellefors bruk ligger i den nordvästra delen av Mellösa socken, inte långt från gränsen till Floda socken. De norra delarna av Mellösa och Floda socknar gränsar och ligger delvis inom Mälarmården som är det höjdparti som sträcker sig från Svalboviken mot Bälgviken och vidare förbi Slytan mot Åker. Dessa otillgängliga marker skapade en naturlig gräns mellan de bosättningar som tidigt tillkom Floda och Mellösa socknar samt de bosättningar som tillkom i Näshulta och Husby-Rekarne socknar.

Här, mitt i Mälarmården, uppe på "Heden", hamnade också häradsgränsen mellan å ena sidan Öster Rekarne härad och å andra sidan Oppunda och Villåttinge härader. Dessa trakter, fränsett de områden som var avmäta, skattlagda, sågs som gemensamma, allmänna, för de skattlagda hemmanen i Floda och Mellösa socknar. De blev allmänningar som kom att upplåtas till styckebruket, "in recognitionem domini". Bruket fick därmed en besittningsrätt över skogarna mot ett årligt vederlag till staten. Därmed kom begrepp rekognitions-skog i bruk.

Norrut, på andra sidan häradsgränsen, kom på samma sätt Öster Rekarne häradsallmänning till såsom gemensam för de skattlagda hemmanen i Öster Rekarne härad.

Vägarna

Något direkt utvecklat vägnät fanns inte i 1600-talets Sverige. Kyrkväg skulle naturligtvis finnas och vissa postvägar började utvecklas som en följd av att postväsendet inrättades 1636. På en karta från 1720 som visar landsvägarna finns ingen redovisning av några "allmänna" vägar inom de norra delarna av Floda och Mellösa socknar. Inte heller finns några

vägar inom de sydvästra resp. sydöstra delarna av Husby-Rekarne och Näshulta socknar.

Det är i princip ett väglöst landskap som bruket startas i och de första vägarna som omnämns är till Mellösa kyrka, Smedstorps hammare och till Stavs gruva.

Dessa var för bruket de viktigaste vägarna för att hålla produktionen igång. Dessutom fanns det ett antal forvägar för att hålla bruket och masugnen med kol. Bara i Floda socken fanns det omkring 1820 cirka 280 bönder som höll driften igång till och från bruket.

På en karta från 1677 över Floda socken finns dock en väg redovisad som sträcker sig från Granhed i söder och vidare norrut förbi Fyrstjörp och Stora Flen. Vägen redovisas fram till socken/häradsgränsen mot Husby-Rekarne socken. Några kartor finns dock inte på Husby-Rekarne sidan som visar någon fortsättning på denna väg.

Produktionen

Grunden för den medgivna koncessionen var att bruket skulle tillverka kanoner "stycken". Dessa vägde cirka 1 ton och skulle, efter tillverkningen, fraktas från bruket för vidare transport sjöledes till beställare. Under hand utvecklades även flera produkter som också skulle fraktas vidare för försäljning.

Brukets geografiska läge

Skog och malm fanns på relativt korta avstånd, vilket naturligtvis var en av grundförutsättningarna för driften vid bruket. Men det som producerades kunde ju inte avsättas vid källan. Det var nödvändigt att frakta de färdiga produkterna vidare till köparna.

Till Nyköping är det fågelvägen 55 km och till Torshälla är det 31 km. Sjövägen Nyköping – Stockholm omkring 12 mil och Torshälla – Stockholm omkring 9 mil. Avstånden talade därmed för att det som framställdes skulle fraktas till Torshälla för vidare båtfrakt till Stockholm.

Bruket och markägandet

Från och med att bruket fick bruksrättigheter arbetade man offensivt för att få bort de torp och lägenheter som fanns på de skogar som bruket fick ta i anspråk för kolning. Man begärde att de skulle "utrivas". De flesta blev dock kvar men kom att inlemmas under brukets markägande. Under hela 1700-talet och fram till 1850-talet kom bruket också att begära skatteköp av flera bosättningar inom Husby-Rekarne häradsallmänning. De torpare som brukade dessa torp och lägenheter blev mer eller mindre "livegna" under bruket och fick både leverera kol till och köra produkter från bruket.

Som exempel kan nämnas torparna som brukade Berg och Tunnbindartorp i Husby-Rekarne socken som båda blev instämnda till tinget och fick dryga böter för att de sålt och levererat kol till andra bruk. Troligen levererade man kolet till något av bruken i Eskilstuna där det var ständiga problem med att få tillräckligt med kol.

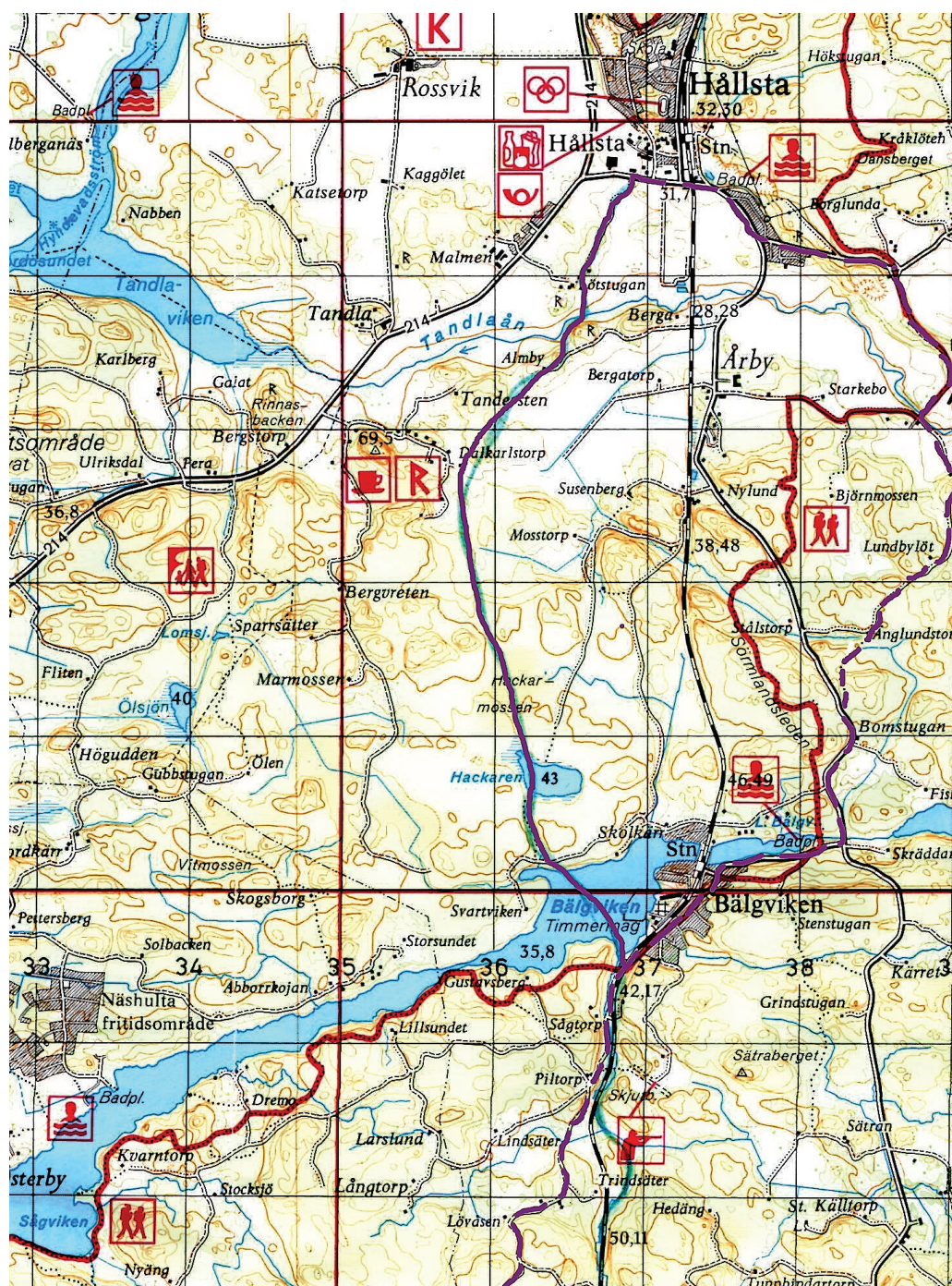
Vid konkursen 1905 ägde bruket bland annat i Husby-Rekarne socken torpen Kojäng, Svenstorp, Berg och Tunnbindartorp. Dessutom ägde man fyra av fem gårdar i Hållsta by däribland gästgivargården.

Inom Floda sockenallmänning, som blev rekognitionsskog under bruket, ägde man alla bosättningar utom hälften av Stora Flen.

Transportmedel

Så länge oxar och hästar har använts som dragdjur har man använt arbetslädare och/eller drögar som frakttredskap. De transporter som skett till bruket av järnmalm och träkol har skett på släde eller drög med eller utan påbyggnad beroende på vad man skulle frakta. De flesta transporter skedde under den tid då bönderna inte var förhindrade genom sina jordbrukssysslor. Därmed kan man också tidsbestämma att de flesta frakterna utfördes under höst/vintersäsongen.

Allt talar för att man även fraktade de färdiga produkterna på samma sätt.

Kanonvägen

Namnet Kanonvägen torde ha uppstått som en följd av att man fraktade kanonstyckena från Hällefors bruk till Torshälla. Att det var till Torshälla kan beläggas genom de uppgörelser i form av olika skrivelser och dokument som finns antecknade mellan Hällefors bruk och Torshälla stads borgare. Hällefors bruk hade också ett hammagasin i Torshälla hamn där produkterna förvarades innan de lastades på båt.

Kanonvägen ses dels som den totala sträckan mellan Hälleforsnäs och Torshälla, dels och framför allt den obanade sträcka från Hälleforsnäs till Hällsta där "allmän" landsväg fanns fram till Torshälla. Redovisningen som följer avser

sträckan Hälleforsnäs till Hällsta.

Brukspatronen Lars Gustaf von Celsing 1804 - 1881 som lär ha sagt att "för Gud och Lasse Celsing är inget omöjligt" byggde på 1850-talet en väg från Hällefors bruk mot Bälgviken. Kanonvägen som transportled torde därmed ha använts i nära 200 år, från 1660-talet, när produktionen kom igång, och till 1850-talet.

Det finns inte något faktiskt belägg för kanonvägens sträckning. Den följande redovisningen bygger dels på att man använde oxar och senare även hästar som drog slädar eller drögar under framförallt vinterhalvåret. Beroende på väglag använde man sjöar, mossar och frusen mark för trans-

porterna. Dessutom så skulle man naturligtvis ha så få backar som möjligt när man inte kunde använda sjöar eller mossar.

Den väg som på kartan från 1677 över Floda socken går mot Stora Flen är förmodligen en väg som använts som förbindelseled från Oppunda härad och norrut mot Öster-Rekarne härad.

Om vi nu tittar närmare på de kartor som finns över brukets marker finns en mycket tydligt markerad led från bruket över Bruksdammen och mossmarkerna genom Krukmakartorp mot Stora Flen och den väg som finns på kartan från 1677 över Floda. Denna vinterväg finns delvis redovisad så sent som 1956 på den ekonomiska kartan. Eventuellt körde man på Flenssjön redan när man kom fram till den ända upp till den nordligaste viken eller också kunde man köra på isen från Bastviken. Om inte isen höll fick man köra landvägen öster om Flenssjön över släta bergpartier och i mossmarker fram till sjön Lilla Kuten.

På en av de första kartorna över Djupdal (1754) finns en redovisning av vinterväg i den södra delen av ägorna. Vintervägen kommer söderifrån där närmaste torpet Kojäng, som ägdes av bruket, finns. Ytterligare söder om Kojäng ligger den numera utdikade sjön Stora Kuten och söder därom Svenstorp som också ägdes av Bruket. Den vinterväg som således finns redovisad på Djupdalskartan kommer förmodligen längs detta stråk, från Svenstorp i söder och norrut genom Djupdal.

De första generalstabskartorna över dessa områden trycktes på 1820-talet. Kartorna fältarbetades av militär personal och det fanns ett tydligt militärt intresse av dessa. Av en ren tillfällighet fick jag tillgång till ett av koncepten till dessa kartor. I detta koncept finns redovisat en vinterväg från Djupdal

och norrut där den går i en bäckfåra som mynnar ut i sjön Bälgviken söder om samhället. Därefter finns vintervägen redovisad gående över sjön och vidare över sjön Hackaren och genom mossmarker fram till Dalkarstorp. Ifrån Dalkarstorp går det sedan en väg förbi Almby och ner till Tandlaån söder om Lötstugan. Där fanns en bro över ån varifrån man kunde komma vidare på en väg som ledde fram till gästgivargården i Hällsta.

Denna, på konceptkartan redovisade vinterväg, finns inte med på den tryckta upplagan av generalstabskartan. Detta beror förmodligen på dåtidens militärsekretess som omgärdade dessa kartor.

Genom de fakta om vintervägen som framkommit genom kartorna är det fullt möjligt att vintervägen gick via sjön Lilla Kuten mot Svenstorp och därifrån vidare norrut i ungefär samma sträckning som järnvägen idag har. Man slås också av tanken att bruket köpt många av torpen längs vinterleden just för att kunna utnyttja marken för detta ändamål och samtidigt ha tillgång till övernattningsstugorna då man säkert inte kom så långt på en dag med oxar som dragare.

När det inte gick att utnyttja vintervägen fick man förmodligen passera väster om Lilla Kuten förbi torpet Karlsdal och vidare till Brotorp. Därifrån fanns det väg till Lövåsen och Görjan som ledde vidare till Lundby och Hällsta.

Från Hällsta fanns det sedan landsväg till Eskilstuna och Torshälla. En fråga som dyker upp då är om man gjorde någon omlastning i Hällsta då vägarna både var bättre och mer "trafikerade" härifrån till Torshälla.

2016-03-30

Kenneth Engvall

EFTERLYSNING

Ny ledamot till Anbudets redaktionskommitté sökes.

Att arbeta i redaktionskommittén innebär inte att du i första hand skall skriva artiklar till tidningen utan att du skall hjälpa till med att få tag på skribenter och i övrigt se till att tidningen motsvarar medlemmarnas behov av föreningsinformation.

Vi sammanträder under "högsäsong" var 14 dag och försöker se till att vi har god framförhållning så att jäkt och stress undviks. Vi tycker alla att jobbet är inspirerande och vi lär oss hela tiden nya saker och utvecklas som släkttforskare.

Låter det intressant? Vill du veta mera? Vill du prova på? Kontakta i så fall någon av oss i kommittén.

Sven Kullman

Nya Disgen

Nya programmet Disgen 2016 finns nu för nedladdning. Ett antal faddrar och utbildare har testat programmet under en tid så det känns stabilt att använda.

Nyheter i programmet

Personöversikt

Den första skillnaden man lägger märke till är kanske den nya personöversikten. Den är verkligen en översikt nu. Man ser samtidigt en persons alla relationer, partners, barn och föräldrar. Man ser också personens faddrar och vilka barn personen själv varit fadder till. Alla notiser syns också. En praktisk funktion är att hela personöversikten kan flyttas runt, utanför ramen, också till en annan bildskärm.

Foster- och adoptivbarn

En funktion, som varit efterfrågad, är möjligheten att registrera foster- och adoptivbarn. Nu kan man också välja om det är de biologiska anorna eller fosterfamiljens anor, som ska visas och skrivas ut i tabeller och taylor.

Samkönade relationer

En annan nyhet, som ligger i tiden, är möjligheten till samkönade relationer.

Faddrar

Faddrar hanteras i det nya Disgen 2016, som verkliga personer. De är i många fall redan registrerade släktingar. Det måste man tänka på när man registrerar en fadder så att man inte skapar en dubblett.

Familjeöversikten

Familjeöversikten ser ut som vi är vana vid. En skillnad är att om det finns porträtt inlagda, kan de visas, som miniatyrer för de mest centrala personerna i översikten.

Flaggor

Flaggor kan visas i familjeöversikten som färgade rektanglar, men också i personöversikten i klartext.

Sökfunktionen

Sökfunktionen är utbyggd och ger fler möjligheter till sökning, även med hjälp av relaterade personers egenskaper. Också söklistan har fått fler funktioner, t.ex. filtrering, annan

sortering och möjlighet att ta bort personer, dels bara från söklistan men också definitivt från databasen.

Disgenorter och källor

Hanteringen av Disgenorter och Disgenkällor är samma som tidigare.

Utskrifter

Nu finns det flera mallar att välja bland när man gör utskrift. Om man vill är det enkelt att skapa egna mallar för utskrift.

Testa nya Disgen 2016

Licens

Du som ännu inte har provat det nya programmet Disgen 2016 kan ladda hem det från DIS hemsida. Det fungerar med alla funktioner ca en månad innan du behöver bestämma dig för att köpa en licens. När du betalat licensen får du en kodnyckel. Licensen aktiveras genom att du kopierar in kodnyckeln i programmet under fliken Hjälp.

Använd Disgen 8 och Disgen 2016

Har du redan Disgen 8 installerad på datorn kan du fortsätta att använda det samtidigt, som du testar nya Disgen 2016. Datamapparna ligger helt åtskilda så det kan inte hända något med dina datamappar i Disgen 8. Däremot ska du inte registrera något nytt i Disgen 2016 under tiden du testar om du samtidigt använder Disgen 8. Det går inte att backa tillbaka mapparna till Disgen 8.

Loggfil

Du kan också prova att konvertera en datamapp från Disgen 8 till nya Disgen 2016. Konverteringen innebär att dina data kopieras och läses in i nya Disgen 2016. När man konverterar en datamapp skapas en loggfil, som du bör läsa. I loggfilen kan du se om programmet fått något problem vid inläsningen. Då kan du gå tillbaka till Disgen 8 och rätta till eventuella felaktigheter och sedan konvertera datamappen på nytt. Innan du börjar konvertera bör du kontrollera i Disgen 8 att det inte finns några dubbla notiser för födelse eller död. Om det skulle finnas dubbla notiser avbryts konverteringen och du måste då åtgärda problemet. Informationen i den dubbla notisen kan skrivas in som t.ex. en fotnot i stället.

Konvertering från Disgen 8 till Disgen 2016

Starta konverteringen

När du startat Disgen 2016 kan du på Välkomstsidan välja länken "Kopiera min släktforskning från en Disgen 8-data-mapp". Det finns mer att läsa om du klickar på "Mer information", som står alldeles efter länken. Ett annat alternativ är att klicka på Verktyg i menyraden och välja "Konvertera Disgen 8-datamapp". I konverteringsprogrammet väljer du det översta alternativet: "Konvertera databasen på den här datorn". Alternativ två och tre används av dem som har Disgen 8 på en dator och ska använda nya Disgen 2016 på en annan dator.

Flockar

Begreppet flockar är borttaget i Disgen 2016. Första gången du konverterar får du bestämma om du vill föra över informationen om de flockar, som du eventuellt har skapat. Personerna kommer i så fall att vara märkta med flaggor, en flagga för varje flock.

Personidentitet

Alla personer får en ny personidentitet av det nya programmet. Om du vill spara den gamla identiteten med flock- och löpnummer, som en referens, kan du välja också det vid konverteringen.

Problem

När konverteringen är klar och du i loggfilen hittat rapporterade brister bör du, för att höja kvaliteten på din forskning, åtgärda åtminstone de rader, som är rödmarkerade. Det kan t.ex. vara en källhänvisning, som inte pekar på en källa. I stället kan det vara en grupp, som felaktigt lagts under en källa. Det nya programmet tillåter inte en grupp, som källreferens. Det måste vara en källa eller en hänvisning under en källa. Om det finns en lämplig överliggande källa kommer konverteringen att välja den i stället. I annat fall skapas en ny källa, "Källor skapade av konverteringen". Dessa källor hamnar i en grupp under översta gruppen i källträdet. Om det finns ett felmeddelande om att en bildfil saknas har du troligen försett filen med ett nytt namn, flyttat eller tagit bort den. Faddrar blir i nya Disgen 2016 personer och inte bara en notis. Alla faddrar blir tilldelade en flagga som heter "Importerad fadder, risk för dubblett". Du kan söka reda på alla faddrar med hjälp av flaggorna. Ett sätt att få ordning kan vara att hantera faddrarna en och en och se till att det inte skapats dubletter. Flera av faddrarna kan ju vara släktingar och ska då bytas ut till den redan registrerade personen.

Loggfilen finns också att hämta om du i menyn klickar på Arkiv och väljer Öppna textfil.

Vad som inte konverteras

Listan över Favoritpersoner eller skapade släktböcker blir inte konverterade. Det beror delvis på att personidentiteterna ändras. Inte heller de egna utskriftsmallarna följer med i konverteringen eftersom utskriftsmallar hanteras på ett annat, enklare sätt i det nya programmet.

Då du kan ha båda programmen öppna samtidigt är det relativt enkelt att återskapa de uppgifter du vill ha i det nya programmet.

Om konverteringsprogrammet inte hittar alla mappar du vill ha konverterade, kan du själv, med hjälp av knappen Lägg till, lägga till dem i dialogen "Välj datamappar". Programmet konverterar automatiskt den mapp, som användes senast.

Om du behöver hjälp

Kursbok

DIS-Bergslagens kursbok Grundkurs har nu anpassats till Disgen 2016. Den kan användas vid lärarledd undervisning eller vid självstudier. En kurs genomförs på åtta träffar med vardera fyra lektionstimmar. Varje träff motsvarar ett avsnitt i kursboken. De områden, som berörs, är i huvudsak följande:

- Registrera personer, orter, källor, faddrar, relationer, barn
- Hantera notiser, lägg in, koppla loss, radera
- Hantera Flaggor
- Hantera Bilder
- Göra Sökningar
- Göra Utskrifter

För varje lektionsavsnitt finns en säkerhetskopia där lärarlösningen är registrerad. Säkerhetskopiorna kan laddas ner från Dis hemsida. De är namnsatta enligt följande:

- Avsnitt 0 för nollställning av databasen
- Avsnitt 1 – 8 med lärarlösningen efter genomfört avsnitt

Utöver de åtta lektionsavsnitten finns ett avsnitt 9, Fördjupning. Det ingår normalt inte i kursen men kan användas av den, som vill få ytterligare kunskaper i användningen av Disgen. Här tas bl.a. följande områden upp:

- Säkerhetskopiering till hårddisk och externt medium
- Byte av datamapp i Disgen
- Grunderna i Kartfunktionen
- Konvertera till Disgenorter
- Sätta flaggor på hel släktgren
- Dubblettsökning

Den inbyggda hjälpen

Hjälpen i Disgen 2016 är anpassad till den nya programversionen och täcker in stora delar av programfunktionerna.

Besök Dis hemsida dis.se. Klicka på Föreningen – Faddrar och välj sedan den miljö, t ex Windows, där Disgen används. Då visas en lista över faddrar, som kan hjälpa till vid problem.

Faddrar

Behöver man mer hjälp kan man alltid vända sig till någon av föreningens faddrar.

Göran Thomasson

Släktforskarlokalen i Eskilstuna

I vår släktforskarlokal på Dambergsgatan 1 finns det en hel del matnyttigt för släktforskare. Lokalen är öppen för medlemmar tisdag em. och torsdag em. (Se kalendariet.)

Förutom en mängd facklitteratur och abonnemang på SVAR, Arkiv Digital och Ancestry finns en mängd CD-skivor att titta på:

Stockholmsskivor

- Rotemannen 2
Ca 5,7 milj. poster. Mellan 1878 och 1926
- Klara
- Kungsholmen
- Söder
- Gamla Stan
- Skilda i Stockholm
- Stockholmsbrott
- Begravda i Stockholm
- Barnhusbarn i Stockholm

Befolkningsskivor

- Sveriges Befolkning 1880
- Sveriges Befolkning 1890
- Sveriges Befolkning 1900
- Sveriges Befolkning 1910
- Sveriges Befolkning 1970
- Sveriges Befolkning 1980
- Sveriges Befolkning 1990
- Sveriges Dödbok 1901-2013
- Begravda i Sverige 2
Ca 85 % av Sveriges kyrkogårdar finns med.
Ca 6,4 milj. poster
- Födda-Vigda-Döda i Eskilstuna
- Födda-Vigda-Döda i Nyköping

Emigranter

- Emibas
- Emigranten Populär
Passagerarlistor mm för utvandring till i huvudsak – Nordamerika. Ca 1,4 milj. poster

Övriga skivor

- Grill
Digitalisering av ”Statistiskt sammandrag av Svenska indelningsverket” vilket är inkörsporten till forskning om indelta soldater.
- Häradsekonomiska kartor
- Polisunderrättelser
- Sjöfolk
- Smed 9
- Vallonskivan
- Svenska Gods och Gårdar
- Svenska ortsnamn
- Udenlandske forbrydere 1888-1903
Utländska förbrytare registrerade hos Köpenhamnspolis (i huvudsak från Sverige och Norge) med porträtt.

Om du inte besökt lokalen tidigare är du välkommen att göra ett besök och titta vad som finns. Även du som inte är medlem är välkommen att se hur vi har det.

Kjell Ivarsson

Kultur -16 i Strängnäs

Lördagen den 15:e maj var det den årliga kulturdagen i Strängnäs. Eskilstuna Strängnäs släktforskarförening var på plats i datasalen på Multeum och visade intresserade hur släktforskning går till. Vi var fem medlemmar från föreningen och vi hade i stort sett sysselsättning alla fem från kl 11.00 till kl 16.00 då vi nöjda packade ihop våra skyltar. Antalet besökare räknades inte, men vi gjorde ett antagande att ca 30 personer slog sig ner vid våra datorer och fick en första inblick. Under dagen sålde vi även ett antal presentkort till introduktionskurs, vilket innebär att det blir 2 st Introduktionskurser i Strängnäs i slutet av maj och i början av juni månad som leds av undertecknad.

Lena Sundin Andersson

Författarinnan själv. Foto: okänd

Föreningen ordnar följande kurser i samarbete med studieförbund

Kurserna genomförs på dagtid och kvälltid beroende på anmält intresse. Se respektive studieförbunds hemsidor.

Släktforskning grundkurs. Vänder sig till dig som nybörjare och målet är att ge dig de rätta grunderna för en givande forskning. Datorvana behövs.

Släktforskning fortsättning. Fortsättning på grundkursen, där olika ämnesområden går igenom, ex. emigrantforskning, soldatforskning, forskning i Stockholm m.m.

Släktforskning fördjupning. Kursen är en fortsättningskurs där deltagarna styr vilka avsnitt som skall behandlas.

Disgen 2016, grundkurs. Du lär dig hur du kommer igång med att använda Disgen 2016.

Är du intresserad av att delta i någon av studiecirkelarna? Anmälan kan ske via ESSF's webbformulär - vi vidarebe-

fordrar din anmälan till studieförbund - eller via någon av studieförbundens hemsidor.

Eskilstuna och Strängnäs

Studieförbundet Vuxenskolan i Norra Sörmland, Ewa Jönsson, tel. 010-199 23 30;
ABF Sörmland, Annika Rydberg, tel. 016-16 67 11

Eskilstuna

Eskilstuna Senioruniversitetet (ESU), Anita Norberg, tel. 070-653 55 28

Om du är intresserad av att vi arrangerar en cirkel i något annat ämne, ta då gärna kontakt med någon i styrelsen så ska vi se vad vi kan göra.

Iris Rehnholm

Vad kan Näshulta hembygdsförening erbjuda släktforskarna?

Bildkälla: Hagen Ord & bild

Näshulta hembygdsförening bildades i juni 1986 och fyllde således 30 år i somras. Trots sin ungdom är den näst störst inom Södermanlands Hembygdsförbund med 825 medlemmar 31 december 2015. Det bör ju noteras att Näshulta socken har ungefär 900 fast boende.

Näshulta socken är begåvat med ett eget vackert sockenvapen. Det är godkänt av kung Gustaf V i januari 1946. (Ännu ett jubileum, 70 år.) "Gillas Gustaf" står det på dokumentet. Vapnet har tre symboler: Ett rågax, en tupp med en rosenkvist i högra klon och ett hjärta. Näshulta ligger i Öster Rekarne härad och axet har funnits i häradssigillet sedan 1500-talet. Tuppen ingår i släkten Rosenhane som ägde Haneberg i cirka 300 år. Hjärtat ingick i släkten Kurck som ägde Hedensö ungefär samtidigt.

Hembygdsföreningen ger ut två publikationer om året, som ingår i medlemsavgiften på 150:-. Årsskriften kommer efter jul en skrift med varierat innehåll. Vart tredje år ges dessutom ut en lokal telefonkatalog som är mycket uppskattad och används flitigt.

Arkivrådet Sam. (Samuel) Hedar gav i mitten av 60-talet ut en bok om Näshulta socken. Den är resultatet av grundliga efterforskningar i Riksarkivet där han var anställd. Hedar var sommarboende i Näshulta och hade dessutom sina anor från socknen. Boken är den källa vi använder och hänvisar till, vår "bibel". Den är dessvärre svårläst och saknar ordförklaringar och register på sökord. Föreningens förste ordförande Åke Ruder gjorde ett register på socknens alla torp med årtal då torpet tillkom samt sidanvisning till Hedars bok.

1 **Torpinventeringen** omfattar ca 300 befintliga och utrivna torp med i de flesta fall uppgifter om:

- ✘ Geografiskt läge
- ✘ Byggnadsår
- ✘ Förste och siste brukare
- ✘ Ägare
- ✘ Foton och annan information

2 **Årsskrifter** som beskriver gamla tiders seder och bruk, t ex:

- ✘ Soldatliv
- ✘ Fattigvård
- ✘ Postgång
- ✘ Jakt och fiske
- ✘ Affärsrörelser
- ✘ Skolväsende
- ✘ Bygdens elektrifiering med mera

3 **Register över socknens befolkning** år 1837, 1865, 1895 och 1930 (avskrifter av husförhör/församlingsböcker)

4 **Personakter** för folk verksamma i Näshulta. Finns för följande områden:

- ✘ Soldater verksamma vid soldattorp 1051 till 1059
- ✘ Befäl vid befälsbostället Rotarbol
- ✘ Präster och komministrar
- ✘ Kyrkvärdar, klockare, organister
- ✘ Lärare
- ✘ Rättare, befallningsmän, inspektorer
- ✘ Skomakare, skräddare
- ✘ Fiskare, jägare, skogvaktare
- ✘ Smeder vid Näshulta bruk samt gårdssmeder
- ✘ Barnmorskor
- ✘ Sömmerskor
- ✘ Mjöltnare
- ✘ Trädgårdsmästare
- ✘ Ägare till de stora godsen
- ✘ Personer som utvandrat från Näshulta

5 Personakter för folk som utvandrat från Näshulta

För alla personakter gäller att de om möjligt innehåller data för hela livet i form av:

- 1) Namn, födelsedata, vigseldata samt dödsdata
- 2) Namn och födelseår för föräldrar
- 3) Kända boplatser och förflyttningar
- 4) Persondata för make/maka och barn
- 5) Kompletterande uppgifter

Följande berättelse visar användningen av ovanstående:

Sören Andersson, som formulerat punkterna ovan, lade ut namnet "Haneberg" på nätsajten Tradera. Han fick svar från

en som ville sälja ett verktyg som inköpts på loppis. Det såg ut som en skiftnyckel av äldre modell men med spår inne i käftan som för att nypa till om en fyrkantig bit. Verktøget var graverat med "Pamp Haneberg". Sören letade i de av honom gjorda personakterna och fann att Pamp hette Per Albin William Pamp och var befälhavare på ångslupen "Haneberg/Gerda" mellan 1894 och 1898. Han var född 1869 i Mörrum i Blekinge och bodde på Haneberg under de här åren. Hans yrke förklarar också verktygets användning. Det var att öppna och stänga kranar på båten.

Lasse Johansson

~~~~~

Skriv! Skriv! Skriv!

Redaktionskommittén inbjuder till en eftermiddag med Vägledning i skrivandet

**Sammankomst arrangeras under hösten,
men anmäl dig redan nu till någon av
medlemmarna i redaktionskommittén.**

Vi i redaktionskommittén tycker naturligtvis att det är roligt när vi får bidrag till Anbudet. Men vi vill också uppmuntra till skrivande över huvud taget.

Har ni tänkt på att det är det skrivna, som ger meningen med släktforskningen. Släkträd, antavlor och databaser i all ära, men det är berättelserna, som kan "ge liv" åt våra anfäder och -mödrar. De flesta av oss sitter nog på en skatt av minnen, berättelser och historier. Vi försöker säkert förmedla dem till våra barn eller andra anhöriga, men hur mycket kommer de att komma ihåg?

Hur många av oss, som passerat medelåldern och blivit intresserade av släktforskning har inte tänkt tanken: "Varför frågade jag inte mina gamla släktingar medan de levde?" Tänk om de hade skrivit ner sina minnen. Tänk också på den stora mängd information, som vi samlar på oss på olika datamedia. Vem kan vara säker på att det kommer att finnas program, som kan läsa informationen i framtiden och vilka media kommer att vara läsbara. Vem kan idag t.ex. läsa en diskett i sin dator? Det enda vi kan vara någorlunda säkra på är att det, som är skrivet på papper kommer att kunna läsas.

Vi träffas och diskuterar idéer om vad man kan skriva om och hur man kan lägga upp skrivandet. Allt i största anspråkslöshet. Det behövs absolut inga färdiga manuskript men däremot gärna idéer. Det är ni själva, som ska skriva. Vi i redaktionskommittén vill bara vara ett "bollplank" och ett stöd.

KALENDARIUM

Obs! Se också vår hemsida <http://www.essf.se/kalendarium/>

Öppetider

Dag	Veckodag	Klockan	Aktivitet	Plats	
30 aug 2016	Tisdag	13:00-18:00	Första öppetdag	Lokalen Eskilstuna	
31 aug 2016	Onsdag	18:00-21:00	Första öppetdag	Lokalen Strängnäs	
29 nov 2016	Tisdag	13:00-18:00	Sista öppetdag	Lokalen Eskilstuna	
30 nov 2016	Onsdag	18:00-21:00	Sista öppetdag	Lokalen Strängnäs	

Tematräffar

Dag	Veckodag	Klockan	Aktivitet	Plats	Ansvariga
06 sep 2016	Tisdag	18:00-20:00	Tydning av handskrift	Lokalen Strängnäs	Gunilla Thörne - Ingela Fångström
13 sep 2016	Tisdag	13:00-15:00	Disgen	Lokalen Eskilstuna	Runar Hortlund
15 sep 2016	Torsdag	14:00-16:00	Tydning av handskrift	Lokalen Eskilstuna	Aktivitetskommittén
20 sep 2016	Tisdag	18:00-20:00	Soldatforskning	Lokalen Strängnäs	Kjell Ivarsson
20 sep 2016	Tisdag	13:00-15:00	Nya Arkiv Digital Online	Lokalen Eskilstuna	Marie Cypriansen
22 sep 2016	Torsdag	14:00-16:00	Min Släkt för nybörjare	Lokalen Eskilstuna	Jan Netzel
29 sep 2016	Torsdag	14:00-16:00	Tydning av handskrift	Lokalen Eskilstuna	Aktivitetskommittén
04 okt 2016	Tisdag	13:00-15:00	Disgen	Lokalen Eskilstuna	Runar Hortlund
06 okt 2016	Torsdag	14:00-16:00	Kartor	Lokalen Eskilstuna	Kenneth Engvall
11 okt 2016	Tisdag	18:00-20:00	Emigranter till Amerika	Lokalen Strängnäs	Britt-Marie Andersson
13 okt 2016	Torsdag	14:00-16:00	Forska i Eskilstuna	Lokalen Eskilstuna	Kjell Ivarsson
18 okt 2016	Tisdag	14:00-16:00	Nya Arkiv Digital Online	Lokalen Eskilstuna	Marie Cypriansen
20 okt 2016	Torsdag	14:00-16:00	Min Släkt	Lokalen Eskilstuna	Jan Netzel
25 okt 2016	Tisdag	13:00-15:00	Disgen	Lokalen Eskilstuna	Runar Hortlund
01 nov 2016	Tisdag	18:00-20:00	Kartor	Lokalen Strängnäs	Kenneth Engvall
10 nov 2016	Torsdag	14:00-16:00	Tydning av handskrift	Lokalen Eskilstuna	Aktivitetskommittén
15 nov 2016	Tisdag	13:00-15:00	Fråga doktorn	Lokalen Eskilstuna	Sven Kullman
24 nov 2016	Torsdag	14:00-16:00	Min släkt	Lokalen Eskilstuna	Jan Netzel

Föredrag

Dag	Veckodag	Klockan	Ämne	Plats	Föredragshållare
27 sep 2016	Tisdag	18:30-20:00	Rysslägret i Rönnatorp, Byringe	Multeum Strängnäs	Leif Ekblom - Styrelseledamot i Länna Hembygdsförening
25 okt 2016	Tisdag	18:30-20:00	Minnesbanken - källor att ösa ur - En tidsresa i ord och bild	Multeum Strängnäs	Leif Jacobsson - Bygdeberättare, lokalhistoriker, trubadur och författare
08 nov 2016	Tisdag	13:00-15:00 Obs tiden!	DNA i släktforskningen	Contrast Eskilstuna	Magnus Bäckmark - Släktforskare, heraldiker och författare
17 nov 2016	Torsdag	18:30-20:00	Gårdsforskning	Contrast Eskilstuna	Anna-Lena Hultman - Välkänd föreläsare och prisbelönad expert på emigrantforskning

Övriga aktiviteter

Dag	Veckodag	Klockan	Aktivitet	Plats	Ansvariga
13 sep 2016	Tisdag	18:00-20:00	Berättarkväll Strängnäs - Ohyggligt mordförsök i Länna	Lokalen Strängnäs	Lena Sundin Andersson
15 okt 2016	Lördag	13:00-15:00	Höstmöte - Föreläsning av John Örtengren - Svenska Ostindiska Compagniet - en sannsaga	Seniorcentrum	Styrelsen
18 okt 2016	Tisdag	18:00-20:00	Berättarkväll Strängnäs	Lokalen Strängnäs	Aktivitetskommittén
26 okt 2016	Onsdag	Heldag	Forskarresa till Krigsarkivet	Stockholm	Aktivitetskommittén
15 nov 2016	Tisdag	18:00-20:00	Berättarkväll Strängnäs - Våra DNA-familjer	Lokalen Strängnäs	Kerstin Nilsson, Eva Vajstedt

Kontaktpersoner:

Strängnäs Ingela Fångström ingela.fangstrom@hotmail.com eller 070-494 35 31
 Eskilstuna Rolf Lagell ullro.lagell@telia.com eller 073-585 49 15

Boktips!

Vem kunde ana vad som skulle ske på Ettarps säteri efter det att Karl XII gett handelsman Johan Casper Haberman i Göteborg tillstånd att förvärva säteriet i södra Halland. Habermans familj bestod av djärva entreprenörer, som startade tegelbruk, järnbruk, bokspånsbruk, glasbruk och pottaskebruk. Det viktigaste industriprojektet var Ettarps glasbruk som 1743-55 sysselsatte upp till 70 personer årligen förutom underlydande bönder och torpare. De glasblåsare som kom till Ettarps glasbruk hämtades från norra Tyskland.

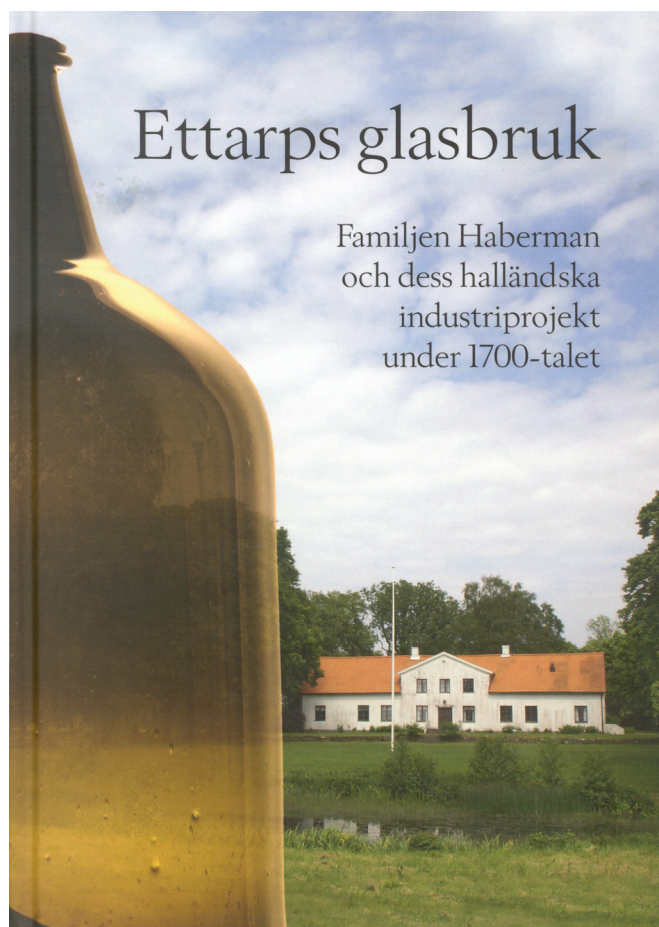
Uppgifterna om Ettarps glasbruk ovan är hämtade från boken *Ettarps Glasbruk, Familjen Haberman och dess Halländska industriprojekt under 1700-talet*.

En helt underbar bok i alla avseende om man är intresserad av glastillverkning och i mitt fall också släktforskarmässigt eftersom min släkt var delaktig i tillverkningen under hela tiden glasbruket producerade glas, d.v.s. i 12 år. I närmare 15 år har en projektgrupp på åtta personer forskat om ett av Hallands mest okända industriprojekt och som för mig resulterat i värdefulla kunskaper om min släkts ursprung.

Ur boken kan jag hämta intressanta upplysningar om min släkts vardag, liv samt en liten historia om de första glasblåsarna i min släkt som kom från Tyskland. Det var min farmors, morfars, farfars, far Lorentz Brauer och troligtvis hans bror Hartwig Hindrich Brauer som var två av dessa betydelsefulla yrkesmän som värvades 1743 till Ettarps glasbruk. Den 7 juli 1743 skrevs ett intyg av pastor W. Siggelkow i Holzendorff och Müsselmow i Meklenburg-Vorpommern, i Tyskland, för bl.a. glasarbetarna Lorentz Brauer, Hartwig Hindrich Brauer som visar varifrån de kom i Tyskland.

Bråkmakarna

Gesällerna Lorentz Brauer, Hartwig Brauer och Daniel Ziegler dömdes vid Tönnersjö härad höstting 1745 till 8 daler silvermynt böter för att de den 14 september 1745 hade gett skogvaktaren Håkan Persson i Enslöv fyra blånader, tre blodviten i ansiktet och ett på vänstra armbågen. Skogvaktaren för Tönnersjö Härad, Håkan Persson, hade varit på förrättning och hade därför karpusen (tjänstemössan) på sig när Hartwig Brauer kom in till honom. Hartwig Brauer hade bett att få låna karpusen, vilket han fick. Efter en stund hade Lorentz Brauer och Daniel Ziegler också kommit in i skogsvaktarens hus. Lorentz Brauer hade på skämt slagit karpusen av brodern Hartwig och sedan hade Daniel Ziegler trampat

Ettarps glasbruk

Familjen Haberman
och dess halländska
industriprojekt
under 1700-talet

på karpusen. Skogvaktaren hade beklagat sig över förfarandet och då blivit slängd i golvet av Lorentz Brauer och Daniel Ziegler och fått fyra blånader på kroppen.

Slakten är värst, men jag kan ändå varmt rekommendera denna bok om man är intresserad av glastillverkning eller om man har något intresse av industrihistoria i Halland.

Göran Olofsson

Ny medlem

Styrelsen ber att få hälsa Reidar Ehrlin i Eskilstuna hjärtligt välkommen till Eskilstuna –Strängnäs Släktforskarförening. Vår ambition är att se till att du får stor glädje av ditt medlemskap.

B

SVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återsändes försändelsen
med nya adressen på baksidan till:
ESSF, Dambergsgatan 1, 633 41 Eskilstuna

**Härmed kallas medlemmarna i
Eskilstuna – Strängnäs släktforskarförening till
höstmöte lördag den 15 oktober 2016 kl. 13.00**

Plats: Seniorcentrum, Alva Myrdals gata 3, Eskilstuna

**Mötet inleds med ett föredrag,
”Ostindiska Compagniet – en sannsaga”
av John Örtengren,
Doctor of Philosophy,
styrelseordförande i Svenska Föreningen för Historiska Värdepapper**

Efter föredraget fika och därefter startar höstmötet
På dagordningen finns bl.a. följande:
Beslut om medlemsavgift för 2017
Förslag till budget för 2017
Rapporter från de olika verksamheterna

Fullständig dagordning kommer att finnas på föreningens hemsida
(www.essf.se) och kommer också att sändas med mail till
medlemmarna den 1 oktober.

Ärende som medlem önskar få behandlat skall ha
inkommit till styrelsen senast 15 september 2016.

Väl mött!

Styrelsen